

Křížové kameny a kamenné kříže okresu Brno-venkov a Brno-město

Společnost přátel památných kamenů

část VI. **TIŠNOVSKO**

Sestavil:
Milan Šimek
damilphoto

Spolupráce a fotografie:
Petra Křížková
Pavla Smejkalová
Michal Elzner
Luboš Korbář
Pavel Valenta

Odkazy na data a zdroje jsou vypsány u jednotlivých formulářů

2021

I. Obecný úvod

Pojem drobných kamenných památek je poměrně široký a lze jej rozdělit podle různých hledisek. Navrhne zde členění, které přihlíží k původnímu významu a funkci, přičemž nebudeme zastírat, že jde o členění z mnoha ohledů nedokonalé. Rozdíly mezi pojmy se mohou u konkrétních případů stírat, objekt mohl plnit více různých funkcí nebo jej prostě nelze jednoduše zaškatulkovat.

Samotnou drobnou kamennou památkou přitom myslíme výrobek z kamene nebo několika kamenů sesazených dohromady, který není sám o sobě stavbou – tedy výsledek práce kameníka nebo kamenosochaře, nikoliv výtvar stavebníka, sestávající z většího množství kamenů.

Jedna z mnoha variant jak drobné kamenné památky rozdělit může být následovná:

1. **Pamětní kameny.** Zřejmě nejčastější, jak v historii, tak v současnosti. Jde o tradiční potřebu člověka zaznamenat pro budoucnost zásadní děje života jednotlivců i společnosti. Pamětní kameny byly a jsou osazovány na paměť radostných událostí i tragédií. Že jde o záležitost živou, dokládají ty stovky pomníčků a křížů kolem našich silnic a dálnic. Za pamětní kameny lze považovat vlastně všechny významové typy, včetně náhrobních kamenů nebo tzv. smírčích kamenů (vzhledem k zaměření soupisu se ovšem těmito budeme přece jen zabývat zvlášť), a to napříč historií. Jde o značnou část středověkých a raně novověkých kamenných památek a prakticky všechny takové, zřízené po roce 1800.
2. **Smírčí kameny a kříže.** Středověké a raně novověké právo, převzaté v našich zemích z právních kodexů německých měst (v Čechách se uplatnilo zejména tzv. magdeburské městské právo) umožňovalo akt, který bychom dnes nazvali mimosoudní vyrovnání. Smírčí smlouva měla jednak zastavit starou tradici krevní msty, jednak umožnit, aby se oběti zločinu (lépe řečeno pozůstalí) domohli jakéhosi odškodnění. Smlouva, sepsaná za přítomnosti ručitelů (nazývaných asi správněji „rukojmí“) stanovila jednak odškodné, jednak různé další povinnosti: poplatky vrchnosti, církvi atd. Součástí pokání pachatele mohla být i povinnost vytesat z kamene kříž nebo křížový kámen a osadit jen do místa, kde byl zločin spáchán. Na paměť budoucím generacím i jako akt smíření se s Bohem. Šlo samozřejmě jen o případy, kdy byl pachatel mordu znám, kál se ze svého činu a byl ochoten k obětem. V opačném případě zřejmě nastoupilo právo hrdelní, které už žádné mimosoudní vyrovnání nepřipouštělo... Existence smírčích smluv zaniká s počátkem 17. století de iure, de facto zřejmě místy do jisté míry přetrvává přes rozháranou dobu třicetileté války. První náznaky upouštění od kodexů městských práv přicházejí už s tzv. Koldínovými zákony ke konci 16. století, nicméně až zavedení Obnoveného zřízení zemského (1628 až 1629) a jeho ještě mnohem pozdější vymáhání éru smírčích smluv definitivně ukončilo. Skutečnost, že pojmem „smírčí kámen“ nazýváme často i objekt mnohem mladšího data, je způsobena spíše poněkud umělým rozdělením pro potřeby historiografické. V zásadě platí psané nepsané pravidlo, že za smírčí kámen je považována památka typu kamenného kříže nebo křížového kamene, postavená do roku 1800. Vše pozdější je již chápáno jako pamětní kámen. Z důvodů výše popsaných se v tomto soupise budeme raději držet již zmíněných pojmů křížový kámen a kamenný kříž, bez ohledu na dobu vzniku. Pokud půjde prokazatelně o smírčí kámen, bude toto zmíněno v textu ke konkrétnímu kameni.
3. **Sakrální památky.** Snad netřeba příliš popisovat. Kříže a Boží muka, sochy světců, mariánské a morové sloupy a podobně.
4. **Hraniční kameny**
5. **Stavební prvky a reliéfy.** Kamenná ostění portálů, oken a dveří, kamenné votivní nápisy, erby, ozdobné reléfy...
6. **Výrobně funkční kamenné památky.** Mlýnské kameny, smolné pece atd.
7. **Dopravní značení, výstražné kameny.** Sem patří milníky, rozcestníky, brzdové kameny, mýtné kameny apod.

V okrese Brno-venkov a Brno je na naše poměry poměrně hojný počet dochovaných kamenných památek typu křížových kamenů (v menší míře kamenných křížů), přestože tyto počty samozřejmě nedosahují bohatosti západních Čech nebo Vysočiny. Z toho důvodu jsem si dovolil rozdělit region na menší a přehlednější části, a to podle klíče současných tzv. pověřených obcí (jejichž okrsky do jisté míry kopírují historické soudní okresy):

1. Ivančice
2. Kuřim
3. Pohořelice
4. Rosice
5. Šlapanice
6. Tišnov
7. Židlochovice

Kromě vyjmenovaných k seznamu přistupuje ještě město Brno, které je ze správního hlediska samostatným okresem.

Databáze je organizována v samostatných dokumentech (listech, formulářích) ke každému z objektů. Pro účely tohoto soupisu byly jednotlivé listy památek spojeny do jednoho souboru příslušného vždy ke konkrétní části okresu (tedy Ivančicko, Kuřimsko, Pohořelicko atd.). Je možné, že v budoucnu může být zřízena i interaktivní webová databáze; v takovém případě pak formuláře jednotlivých kamenů budou vyvolávány ze seznamu odkazů.

Na začátku každého formuláře je jednoduchá tabulka se základními informacemi (KK = křížový kámen nebo kamenný kříž, H = hraniční kámen, P = pamětní kámen s významem „novodobý“). Čísla odpovídají celostátní evidenci spravované muzeem v Aši.

II. Popisná část: Tišnovsko

K obvodu pověřené obce s rozšířenou působností Tišnov náležejí tyto lokality s kameny:

- Bukovice
- Deblín (Pánov)
- Dolní Loučky
- Doubravník
- Drásov
- Malhostovice-Nuzířov (původně k Lipůvce)
- Níhov
- Předklášteří (původně k Tišnovu-Závisti)
- Rašov
- Rohozec
- Rojetín
- Řikonín
- Sentice
- Strhaře
- Štěpánovice
- Tišnov
- Újezd u Tišnova

Pohřešované nebo zničené kameny z lokalit Hluboké Dvory a Kaly-Zahrada budou pro úplnost doplněny dodatečně

KK	1822	Bukovice okr: Brno-venkov	
rozměry	95/65/18		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka			

Umístění: Nachází se v lese pod silnicí č.377 asi 500m za koncem obce Brťov-Jeneč. Ze silnice odbočuje vpravo zaniklá úvozová cesta (místy připomíná spíše koryto vyschlého potůčku), kámen stojí na horní hraně jejího zářezu.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Bukovice.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje:

Popis: Nepravidelně opracovaný kamenný blok má na lícové straně vyrytý obrys latinského kříže. Tloušťka ramen je ve srovnání s jejich délkou poměrně velká, na první pohled dělá dojem řeckého kříže s prodlouženým stvolem. Rozměry reliéfu jsou 28x24cm.

O kameni se prakticky nic neví. Zaniklý úvoz, na jehož hraně je osazen, býval údajně v uplynulých staletích frekventovanou obchodní stezkou směrem od Brna k Černovicím a dál na Vysočinu. Je pravděpodobné, že tu došlo k nějakému loupežnému přepadení. Vyvozovat víc by bylo pouhou spekulací.

Historie: Kámen zmiňuje PhDr. Eva Nečasová v knize Křížové kameny a kamenné kříže okresu Blansko, lze jej dohledat i v článcích J. Odehnala ve Sborníku Muzea Blansko (ročníky 2011 a 2013).

Obrázky: (na další straně)

KK	1978	Bukovice okr: Brno-venkov	
rozměry	68/53/25		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	poškozený, navětralý	
poznámka			

Umístění: Nachází se na okraji travnatého trojúhelníku mezi cestami na návsi, nedaleko kapličky.

Evidence (AŠ): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Bukovice.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje:

Popis: Pískovcová, v horní části poškozená deska s viditelnou základovou patkou. Materiál je silně navětralý, původní reliéf latinského kříže s rozšířeným stvolem je prakticky nerozpoznatelný. Na boční straně je několik vrypů ve tvaru křížku, ale jde zjevně o pozdější poškození.

Spolu s kamenem číslo 1979, který se nachází za domem č.p. 3 asi 100m odsud má být postaven na památku souboje dvou mladých šlechtických synků, kteří oba podleli způsobeným zraněním.

Informace se odvolává na obecní kroniku z 15.16.století, přičemž neupřesňuje blíží datum souboje.

Historie: Kámen zmiňuje PhDr Eva Nečasová v knize Křížové kameny a kamenné kříže okresu Blansko, lze jej dohledat i v článkách J. Odehnala ve Sborníku Muzea Blansko (ročníky 2011 a 2013).

Obrázky: foto Pavla Smejkalová © 2021

foto Pavla Smejkalová © 2021

foto Pavla Smejkalová © 2021

KK	1979	Bukovice okr: Brno-venkov	
rozměry	68/54/14		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	soukr.zahrada	relativně dobrý, reliéf ohlazený	
poznámka			

Umístění: Nachází se na zahradě vzadu za domem č.p.3, asi 100m od kapličky a kamene č. 1978.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Bukovice.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje:

Popis: Tenká pískovcová deska s horní částí tvarovanou do zaoblené stříšky, na líci s reliéfem řeckého kříže. Tvoří pár s kamenem číslo 1978 na návsi u kapličky. Podle legendy (odkazující se na obecní kroniku z 15.-15.století) má být postaven na památku souboje dvou mladých šlechticů. Ani jeden z nich následky duelu nepřežil, kameny jsou osazeny na místech jejich posledního výdechu.

Historie: Kámen zmiňuje PhDr Eva Nečasová v knize Křížové kameny a kamenné kříže okresu Blansko, lze jej dohledat i v článkách J.Odehnala ve Sborníku Muzea Blansko (ročníky 2011 a 2013).

Obrázky:

KK	1987	Deblín okr: Brno-venkov		
rozměry	123/56/40			
materiál	permský pískovec (z boskovic. brázdy)			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý		
poznámka				

Umístění: Stojí u křižovatky několika lesních cest přibližně 300m SV (přímou čarou) od obce Pánov, v lokalitě lesní trati zvané U kamene. Místem prochází hranice katastrálních území Deblína a Pánova; kámen je obvykle řazen k Deblínu, pravděpodobně z důvodu příslušnosti k deblínskému polesí.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Deblin.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Další zdroje: <https://www.tisnoviny.cz/obsah/kamenne-krize-krizove-kameny-ii>

Popis: Mohutný hranolovitý kamenný blok z permského pískovce s výrazně vystouplým pozitivním reliéfem latinského kříže. V průsečíku ramen kříže je vyryt ještě menší křížek.

Tradiční legenda hovoří o řezníkovi, kterého zde na místě ušlapal rozzuřený býk, jehož vedl na porážku. Lze ovšem souhlasit s názorem, že tato pověst je opakována tak často v případech, kdy se o původu kamene ve skutečnosti nic moc neví, že nevyznívá příliš důvěryhodně.

Za zmínku rozhodně stojí názor (např. www.tisnoviny.cz), který naznačuje možnou souvislost s legendou o proboštovi tišnovského kláštera, který byl při útěku před Švédy (17.7.1642 oblehli Švédové klášter Porta Coeli) zabit někde „v lesích u Svatoslavi“. Ta je odsud relativně nedaleko.

Místem navíc vedla stará cesta z Deblína přes Katov k Velké Bíteši a na Křižanovsko (lze ji dohledat na indikační skice z roku 1826 a je předpoklad, že tam mohla být již v 17.století). Pro úplnost: existuje i varianta příběhu odlišná v tom, že probošt neměl prchat od Tišnova, ale vracet se do kláštera ze Znojma, kam doprovázel jeptišky. Možností je tedy celá řada; středobodem je vcelku věrohodný předpoklad, že se v místě dnešního rozcestí udála nějaká vážná tragédie, dle velikosti a opracování kamene, který není zdaleka místní, ukazující na důležitější osobnost než pouhého řezníka...

Kámen stojí na hranici katastrálních území Deblína a Pánova, je možné, že plnil sekundárně rovněž funkci hraničního kamene nebo býval mezník v jeho bezprostřední blízkosti.

Historie: O historii publikování a významných pramenech do půlky 20.století žádné důležité poznatky.

KK	1454	Dolní Loučky okr: Brno-venkov	
rozměry	50/60/?		
materiál	permský pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka	Chráněn jako součást historické ohradní zdi areálu kostela : kat. č. 1000149870_0001 (ohradní zeď), rejst.č. ÚSKP 37927/7-4010 (kostel s areál.)		

Umístění: Zazděný v ohradní zdi areálu kostela sv. Martina v Dolních Loučkách, na straně přivrácené k východu.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Zdar_nad_Sazavou/Dolni_Loucky.html

Památkový katalog (ohradní zeď): <https://www.pamatkovykatalog.cz/ohradni-zed-23064392>

Popis: Nepravidelně obdélníková deska z červenavého permského pískovce s pozitivním reliéfem řeckého kříže a tesařské sekery (širočiny).

Podle tradované legendy se tu kdysi během rekonstrukce střechy kostela pádem z výšky zabil tesař. Kámen mohl teoreticky být vlastně i jeho náhrobníkem, stejně tak samozřejmě kamenem památným, nikoli ovšem smírčím v původním slova smyslu. Časově by tomuto snad odpovídala druhá půle 17.století, kdy byl kostel barokně přestavěn a pracovalo se i na klenbě stropu a krovech. Existuje ještě jiná historika, totiž tvrzení, že roku 1741 se tehdejší farář Dismas Wittman postavil se sekerou v ruce lupičům, kteří údajně napadli faru. Jednoho snad zabil, druhého poranil (H.Jurman: Smírčí kameny na Vysočině, 1996). I v případě, že by tomu tak bylo, je otázka, zda by v polovině 18.století mohl farář hledat smír s vlastním svědomím touto cestou, více než století po zavedení Obnoveného zřízení zemského a zániku instituce smírčích smluv. V pozdně barokní společnosti by člověk (a duchovní obzvláště) spíše inicioval stavbu kříže nebo Božích muk...

Historie: ---

Další zdroje: <https://www.hrady.cz/smirci-kamen-dolni-loucky>

Obrázky: Petra Křížková © 2021

Vpravo: současný stav s obílenou ohradní zdí.

KK	1351	Doubravník okr: Brno-venkov	
rozměry	90/50/12-15		
materiál	krystalický vápenec (mramor)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, nově repasován	
poznámka			

Umístění: Stojí v malém lipovém hájku vlevo u silnice z Doubravníku k Borači, v místní lokalitě zvané V Rovínách, v blízkosti Božích muk a odbočky polní cesty vzhůru k Pláňavě, 200m za posledními domy městyse.

Evidence (AŠ): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Doubravnik.html

Památkový katalog: ---

Popis: Výrazná deska z bílošedého nedvědicického mramoru s pozitivním reliéfem latinského kříže. Uprostřed reliéfu, v průsečíku ramen, je vyryt tenký negativní reliéf menšího kříže stejného typu, možná na vodorovné podstavě. Ostatní vrypy a rýhy jsou snad pozdějšího data, způsobené vandalismem nebo manipulací (nepravidelný „kruh“ kolem ramen menšího z křížků). Podle legendy zde byl zabit mladík z Borače během hádky o dívku. Pachatelů bylo údajně víc, zřejmě jeho vrstevníků z Doubravníka.

Kámen zřejmě původně býval součástí nějaké zídky (jako takový jej nakreslil Alois Franz roku 1893; šlo o nízkou zídku z pravidelného kvádríkového zdiva), možná šlo o opěrnou zeď svahu nad silničním příkopem, jakési zbytky něčeho v tom smyslu se v blízkosti zachovaly. V jeho době byl kámen „natřen bílým vápnem“, Franz podotýká, že nebýt této skutečnosti, kamene by si nevšiml (viz německý text dole). Ze zmíněné zídky zřejmě vyčníval nenápadně a reliéf byl omšelý... Dnes je osazen na opracovaném kvádru (jiného materiálu) vsazeném do země. Ke spojení mramorové stély se soklem byly použity kovové tyče, vlepené do vývrtů. Obnova proběhla roku 2018 za přispění krajského úřadu a provedl ji doubravnický kameník P. Cvrkal.

Historie: Zřejmě jako první tento kámen publikoval A. Franz roku 1893 (viz seznam zdrojů v úvodu soupisu), a to pod evid. číslem 22: „Zwischen Borač und Doubravnik bei eimer Abzweigung eines Feldweges von der Strasse in eine Umfriedungsmaner eingesugt. Marmor. Das kreuz tritt nur äussert wenig vor, wenn es nicht mit Kalkgetüncht wäre, wäre diefes kaum zu sehen.“

Kresba: A.Franz, 1893 – „Fig 22“

Obrázky: foto Michal Elsner © 2019

KK	1455	Doubravník okr: Brno-venkov	
rozměry	80/60/10		
materiál	krystalický vápenec (mramor)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, renovován	
poznámka			

Umístění: Pod okrajem cesty stoupající od hřbitova do svahu Pláňavy, naproti domu č.p. 159 (v prudkém svahu nad zahrádkou č.p. 195).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Doubravnik.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje: www.soupisamatek.com/okres_tisnov/foto/doubravnik.htm
www.doubravnik.cz

Popis: Subtilní mramorová deska s odlomeným pravým horním rohem. Na líci je nízký pozitivní reliéf latinského kříže, pod pravým ramenem obrázek vidlí se dvěma hroty. Těmi byl – zřejmě nechtěně - údajně proboden pasáček, když se ukrýval či usnul v kopce sena.

Nápis v gotické minuskuli lze snad interpretovat takto: „...LETA PANIE ..??? / TUTO / ZABIT - ??? / PAWLIK / OD KONE / CZNYHO / PASTYRZE“. Slovo ZABIT je vepsáno do levého ramene kříže, pravé rameno je způlky uraženo a význam nápisu v něm je nejistý (pasáček, pastýř...?). Slova jsou vytesána v pozitivním reliéfu do zahloubených rámečků. Písmo – a tedy zřejmě i kámen – podle dr. Švábenského ze Státního archivu v Brně může odpovídat počátku 16.století.

Roku 2018 byl kámen podobně jako druhý z doubravnických kamenů odborně očištěn a obroušen. Poté byl osazen do betonového základu doplněného kamennou rovnáninou a zásypem na původním místě ve svahu u silnice. Změněna byla pouze orientace desky, která je nyní vůči ulici otočena kolmo.

Historie: ---

Obrázky: (na další straně) foto Luboš Korbář © 2019 (vlevo) a Pavel Valenta © 2019 (vpravo)

KK	1659	Drásov okr: Brno-venkov	
rozměry	75/60/20		
materiál	Pískovec		
Přístupnost /stav	Přístupný	Částečně poškozený	
poznámka	Vzhledem k umístění ve stínu trpí poněkud vlhkostí a sinicemi s lišejníky napomáhajícími chemickyke zvětrávání materiálu.		

Umístění: Stojí u zdi v parčíku areálu kostela, v prostoru před vstupem, spolu s KK 1660.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Drasov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

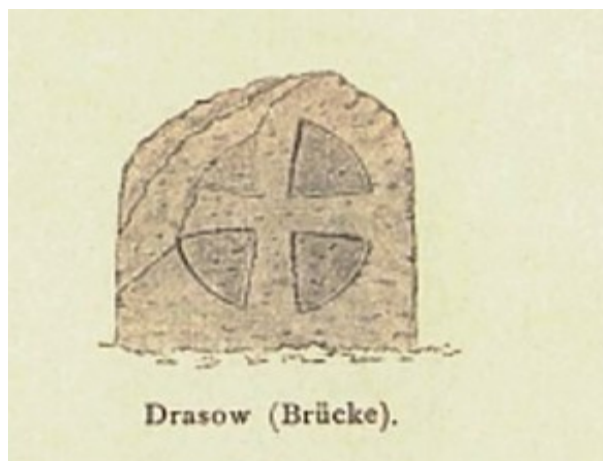
Popis: Pískovcový kámen s odlomenou horní částí, na zbytku patrná spodní půlka tlapatého kříže uzavřeného v kruhovém zapaštěném rámci. Tato varianta bývá někdy nazývána keltským křížem. Kámen je oboustranný, na rubové straně je stejný reliéf jako na lici.

Již konce 19. století byl kámen na horní části poškozen, nicméně zdaleka ne tolik co dnes. Alois Franz, který v roce 1894 zveřejnil jeho detailní kresbu, zaznamenává téměř celý reliéf (dnes, jak už bylo napsáno shora, chybí zhruba půlka). Viz obrázek dole.

Původně stával SZ od obce u cesty za můstkem přes potok, pod svahem s vinohrady. Soudí se, že jeho původ je stejný jako u ostatních drásovských kamenů: měl označovat hromadný vojenský hrob z doby třicetileté války. Údajně byly okolo nalezeny kosterní pozůstatky a součástky dobové výstroje (zdroj: pamětní kniha drásovské obce z let 1922-57).

Pojem keltský kříž může být významově poněkud zavádějící. Heraldikové stejný tvar tlapatého kříže s oblým zakončením ramen „do kruhu“ nazývají „křížem hrobovým“, což může docela dobře korespondovat s předpokládaným účelem kamene a je zřejmě výstižnější než spojení s vlivem keltských tradic.

Historie: Do literatury tento kámen uvedl Alois Franz, který v roce 1894 zveřejnil jeho kresbu, v roce 1899 pak znovu s jednoslovným popisem lokality (Drasow, Brücke, obr. 104).

Nákres: A. Franz, 1894

Obrázky: damilphoto © 2021

Lícová strana směrem ke kostelu

Rubová, vlhčí strana s porosty lišejníku a sinic

KK	1660	Drásov okr: Brno-venkov	
rozměry	110/65/18		
materiál	Pískovec		
Přístupnost /stav	Přístupný	Slušný, otlučené hrany	
poznámka	Vzhledem k umístění ve stínu trpí poněkud vlhkostí a sinicemi s lišejníky napomáhajícími chemickyke zvětrávání materiálu.		

Umístění: Stojí u zdi v parčíku areálu kostela, v prostoru před vstupem, spolu s KK 1659.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Drasov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Pískovcová, plochá stéla s nízkým pozitivním reliéfem latinského kříže na líci. Kámen se směrem k zemi mírně zužuje.

Původně stával východněji na okraji obce u bývalého mlýna. Soudí se, že jeho původ je stejný jako u ostatních drásovských kamenů: měl označovat hromadný vojenský hrob z doby třicetileté války.

Údajně byly okolo nalezeny kosterní pozůstatky a součástky dobové výstroje (zdroj: pamětní kniha drásovské obce z let 1922-57).

Historie: Do literatury tento kámen uvedl Alois Franz, který v roce 1894 zveřejnil jeho kresbu, v roce 1899 pak znovu s jednoslovným popisem lokality (Drasow, Mühle, obr. 105).

Nákres: A. Franz, 1894, obr 105

Obrázky: damilphoto © 2021

Lícová strana směrem ke kostelu

Oba kameny vedle sebe (1659 vpravo a 1606 vlevo)

KK	1786	Drásov okr: Brno-venkov	
rozměry	40/40/?		
materiál	Červenavý pískovec až slepenec		
Přístupnost /stav	přístupný	Torzo, zazděný ve hřbit.zdi	
poznámka			

Umístění: Zazděný ve vnější zdi nového hřbitova, při zemi, vlevo cca 8m od vstupní brány

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Drasov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

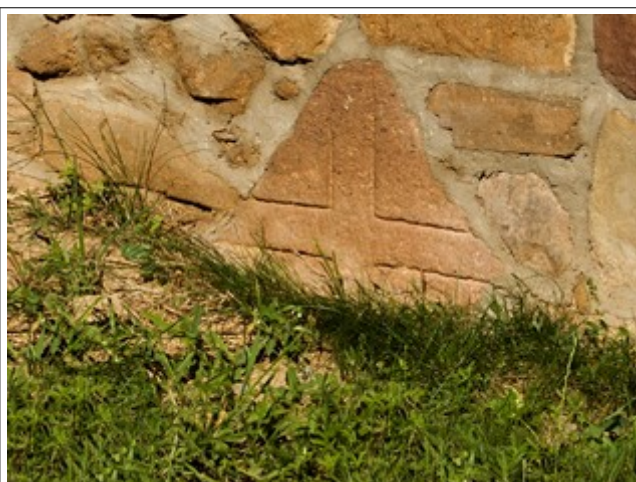
Popis: Torzo kamene z červenavého hrubozrnného pískovce až slepence boskovické brázdy s vyrytým obrysem kříže nejasného typu (vzhledem k ulomeným částem nelze potvrdit obvykle udávaný řecký kříž).

Původně stával při cestě z Drásova na Všechnovice. Rok jeho přemístění k novému hřbitovu není znám. Hřbitov sám byl založen koncem 19.století, instalace kamene však bude zřejmě pozdějšího data, snad v rámci některé z oprav zdi. Roku 1988 zde již prokazatelně byl zazděný.

Spolu s ostatními drásovskými křížovými kameny je považován za náhrobní kámen jednoho z hromadných vojenských hrobů z doby třicetileté války. Na různých místech v okolí obce jich bylo několik. Údajně byly v blízkosti kamenů nalezeny i kosterní pozůstatky a součástky výstroje, odpovídající zmíněné době (zdroj: pamětní kniha drásovské obce z let 1922-57).

Historie: O historii publikování a významných pramenech (prozatím) žádné důležité poznatky.

Obrázky: *damilphoto* © 2021

KK	2023	Drásov okr: Brno-venkov		
rozměry	?/?/?			
materiál	Pískovec			
Přístupnost /stav	Nepřístupný, viditelný z dálky	Dobrá (relativně)		
poznámka				

Umístění: Zazděný v omítce na západní straně věže kostela, ve výšce střechy hlavní lodě.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Drasov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Obdélníkový kámen z červenavého hrubého pískovce s pozitivním reliéfem maltézského kříže na žerdi, kolem okrajů pozitivní reliéfní rámec.

Prakticky žádné informace o kameni nejsou známy. Zdá se být poněkud odlišného typu než zbývající křížové kameny v Drásově. Je možné, že pochází ze zrušeného starého hřbitova nebo byl zabudován přímo ve zdi chrámu a při některé z přestaveb byl přemístěn na současné místo.

Historie: O historii publikování a významných pramenech (prozatím) žádné důležité poznatky.

Obrázky: damilphoto © 2021

KK	---	Níhov okr: Brno-venkov	
rozměry	80/40/25		
materiál	křemitý pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	výborný	
poznámka	NOVODOBÝ		

Umístění: Na křižovatce místní silnice III. třídy z Níhova k Rojetínu u odbočky na Lubné.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Nihov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Mohutná deska z křemitého pískovce s reliéfem latinského kříže s klínovitým stvolem. Vodorovná břevna a horní část jsou zakončeny tvarem jetelového trojlístu. Reliéf je v rovině plochy kamene, zahlabeno je okolí obrysu kříže. Zadní část je rovná. Křížový kámen je novodobý, nejde tedy o smírčí kříž v původním slova smyslu. Jeho autorem je velkobítešský sochař Lubomír Lacina (v okolí Níhova i v obci samotné lze najít celou řadu vztyčených kamenů, křížovou cestu, pomníky, tzv. „Níhovskou madonu“ nebo sochu svatě Zdislavy, vše z portfolia zmíněného umělce). Pozn: Ploché kámen, kterým je křížový kámen zepředu zaklíněn, mohl snad dříve sloužit například jako sokl Božích muk, schod, práh nebo starý náhrobek. V místě však ani podle starých map žádný kříž zřejmě nikdy nestál.

Obrázky: *damilphoto* © 2021

KK	1726	Nuzířov okr: Brno-venkov	
rozměry	92/50/12		
materiál	Křemitý pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý(restaurován, beton. základ - 2009)	
poznámka	NPÚ: 1327840458; č. ÚSKP: 103912; Chráněn od 9.4.2010 Kámen je v databázi (Aš) nesprávně uváděn k obci Lipůvka, okr. Blansko.		

Umístění: Blízko silnice č. 373 z Lipůvky k Nuzířovu, u lesní cesty, která ze silnice odbočuje u rozcestí s křížkem směrem k západu.

Evidence (Aš): <http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Blansko/Lipuvka.html>

Evidenční list kulturní památky: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-2307898>

Popis: Plochý kámen se zaoblenými bočními stranami z křemitého pískovce a s vyrytým obrysem latinského kříže se širokou klínovitou nohou na lícové straně. Na rubové straně vpravo dole (zřejmě novodobě) vyrytý neumělý křížek. Tvar povrchu rubové plochy může navozovat představu obrysu dívčí postavy, podle místní legendy snad oběti zločinu. Stejná lidová tradice hovoří o tom, že na lícové straně byl krom obrysu kříže kdysi vidět i reliéf jehly a nitě.

- Ke kameni se pojí hned několik pověstí o vraždě, lišících se co do osob: jednou mělo jít o děvečku z Malhostovic, podruhé o fojta ze stejné obce, potřetí to měl být pasák z Lipůvky. Zřejmě nejvíc tradovaná legenda vypráví o ševcovském (krejčovském – viz údajný obrys jehly s nití) tovaryši z Lipůvky, který si na tomto místě počíhal na děvečku z Malhostovic. Forma přepadení popisována není, skončilo nicméně její smrtí.
- V únoru 2009 byl kámen neznámou osobou odcizen, po místní mediální kampani byl zřejmě navrácen. Dne 24. března byl nalezen nedaleko od místa svého původního stanoviště. Kámen restaurován a nakonec zapuštěn do betonového základu na původním stanovišti (o profesionalitě opravy i betonáži se vedly dodatečné diskuze, snad příliš výrazný výbrus však bude zvětráváním kamene pravděpodobně stejně brzo ohlazen). Přibližně čtyřminutové video z dílny místní regionální televize o odcizení a návratu smírčího kamene je dostupné na YouTube:
- https://youtu.be/pMP_STsTSZY
- Fotografie z posvěcení znovuosazeného křížového kamene jsou k nalezení na stránkách obce Malhostovice: <https://www.malhostovice.eu/smirci-kamen-posveceni/gs-2061>

Historie: O historii publikování a významných pramenech (prozatím) žádné důležité poznatky.

Čelní pohled

Detail výbrusu po restaurování kamene v roce 2009

Zadní strana. Obrys hlavy je negativní prohlubenina, zbytek „postavy“ zřejmě individuální fantazie...

KK	1483	Předklášteří-Závist okr: Brno-venkov	
rozměry	100/65/25-30		
materiál	drásovský pískovec		
Přístupnost /stav	Přístupný	Ulomený pravý roh, naprasklý, navětralý	
poznámka	V Evidenci KK registrován pod heslem Tišnov.		

Umístění: Stojí vpravo u silnice z Tišnova na Deblín, před prvním stavením osady Závist. Kámen je umístěn cca 20m vsv. od trojmezí katastrálních hranic Předklášteří/Nelepeč/Vohančice, a to na straně Předklášteří. Obvykle je – zvykově – řazen k „tišnovským“ kamenům, správněji by dnes mělo být zmíněné Předklášteří.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tisnov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Další zdroje: <https://www.tisnoviny.cz/obsah/kamenne-krize-krizove-kameny-ii>

Popis: Výrazná deska z červenavého drásovského pískovce. Lícová strana plochá, s pozitivním reliéfem latinského kříže s mírně se rozšiřujícím stvolem, zadní strana nerovnoběžná s lícem, kámen se zprava doleva rozšiřuje. Pravá strana kamene v horní půlce uražená a při levé straně reliéfu kříže je kámen naprasklý (poškození puklinami je dávného data, konstatuje je ve své kresbě již A.Franz roku 1894).

Původ kamene je nejistý, obvykle opisovaná legenda hovoří o tom, že „...okolo místa prchal probošt Arnold Weisskopp poté co byl klášter Porta Coeli napaden švédskými vojáky (17. 7. 1642).“ A dále „...přímo na místě byl později přepaden jistý Václav z Černé Hory, ale zázrakem vyvázl.“ Probošt Weisskopp byl nicméně údajně dostižen a zastřelen v „lesích u Svatoslavi“, což se Závistí příliš nekoresponduje (mnohem spíše by mohlo jít o místo, kde nyní stojí KK č. 1987 Deblín-Pánov). O historce s Václavem z Černé Hory dále uvádí Miloš Sysel (www.tisnoviny.cz) pravděpodobnější verzi o záměně s osadou stejného jména (Závist u Černé Hory na Blanensku). Příčina osazení kamene je tedy otevřená. Lze možná usuzovat na nějaký loupežný hrdelní zločin, úzké a zalesněné údolí od Deblína k Tišnovu bývalo v nejistých dobách útočištěm různých lapkovských band. O několika loupežných vraždách „v deblínském žlebu“ se zmiňuje například Smolná kniha velkobítešská z let 1556 – 1636 (viz seznam použitých zdrojů).

Podle sdělení místních obyvatel není dnes kámen na svém původním místě, jeho dřívější stanoviště mělo být blíže u potoka a byl z větší části zahrnutý v zemi. K přemístění zřejmě došlo během rozšiřování silnice.

Historie: Do literatury kámen uvedl brněnský architekt, kunsthistorik a konzervátor Alois Franz roku 1893, o rok později vydává v díle *Kunstarchäologische Aufnahmen...* kresbu (r. 1899 označuje kámen číslem 107).

Obrázky: foto Pavla Smejkalová © 2019, 2021

M	7123	Rašov okr: Brno-venkov	
rozměry	68/25/20		
materiál	červenavý pískovec, typ „Drásov“		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka	Zřejmě mezník		

Umístění: V lesnatém svahu pod temenem severozápadní rozsochy kopce Crhová, asi 50m nad lesní cestou stoupající od údolí Besénku. Kámen leží přesně na katastrální hranici mezi obcemi Lomnice a Rašov (ověřeno mapou ČÚZK, není ovšem součástí bodové měřické sítě).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Rasov.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje: <https://www.tisnoviny.cz/obsah/zahadny-krizovy-kamen-u-rasova>

Popis: Kámen z načervenalého pískovce, přivezeného odněkud z Boskovické brázdý. Z jedné strany je rytina znaku cechu sladovnického a letopočet 1779, ze strany druhé obrysový reliéf latinského kříže s rozšířenou patou v nejspodnější části.

V interpretaci památky nepadá shoda. Většinou je kámen řazen k hraničním. Tomu by vcelku jednoznačně nasvědčovala jeho pozice na linii katastrální hranice mezi Rašovem a Lomnicí. Může se jednat rovněž o mezník, ohraničující menší území, jehož roh je navázán na hranici katastru: soukromý pozemek nebo (jak připomíná M. Sysel v článku na portálu Tišnoviny.cz) dočasnou důlní propůjčku (pronájem důlní míry soukromé osobě nebo společnosti za účelem kutacích prací). Snad mohla být lokalita využívána lomnickým panským pivovarem nebo konkrétně jeho tehdejší sládkem Franzem Schallerem ať už skutečně šlo o lochstein nebo nikoliv (v případě lochsteinu bych však očekával alespoň náznak účelu, tedy zkřížená kladívka a pod jako součást obrazce – není to ovšem podmínka).

Co se vlastnictví pozemků týče, ze strany Lomnice býval zřejmě soukromý les (v roce 1826 byl majitelem parcely č. 922 nějaký Daubek; otázkou je zda tomu tak bylo i o čtyřicet let dříve – a možná je ta otázka směřována ke genealogii a pátrání zda mezi předchůdci nebyl nějaký sládek), ze strany Rašova šlo asi o poměrně rozsáhlý les obecní.

Rozpaky vzbuzuje reliéf latinského kříže na rubové straně. Kříže tohoto typu obvykle nalézáme spíše na památných a smírčích kamenech, nikoli však na kamenech hraničních (pokud nejde zrovna o nějaké církevní zboží). Otázka, zda kámen 7123 mohl být původně starší a sloužit jinému účelu a zároveň být později využit pro vymezení hranice, zůstává zřejmě otevřená. Stejně nejasné je ke kterému z obou katastrů vlastně kámen organizačně přiřadit...

Historie: ---

Obrázky:

P	---	Rojetín okr: Brno-venkov	
rozměry	60/25/15		
materiál	bítešská rula		
Přístupnost /stav	přístupný		
poznámka	Není evidován v žádné databázi, zaznamenán pouze na mapovém portálu mapy.cz.		

Umístění: U lesní cesty vedoucí po hřebeni návrší směrem od Rojetína k údolí Libochůvky, po zelené turistické značce. Nachází se cca 10m za místem za ohybem turist.trasy.

Evidence (Aš): ---

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Deskovitý rulový kámen směrem dolů se mírně rozšiřující, s oboustranným negativním reliéfem nesouvislého příčného břevna kříže a symbolickým náznakem svislé části. Rubová strana nepravidelná, nahoře je kámen po vrstvě foliace ulomen. Účel a doba vzniku neznámé, jednoznačně však novodobý. Zřejmě pamětní kámen. Materiálem je místní, silně zbřidličnatělá a navětralá rula, ke kamenické práci zcela nevhodná – pravděpodobně jde o příležitostný záměr.

Historie: Zveřejněno až novodobě v rámci FB skupiny Hraniční kameny a jiné drobné kamenné památky v roce 2018:

<https://www.facebook.com/groups/714780098912194/permalink/922989021424633/>

Obrázky: damilphoto © 2018

Rubová strana kamene. S notnou dávkou fantazie mohou tvary reliéfu připomínat anděla s rozepjatými křídly. Zda to byl záměr nebo spíše kouzlo nechťěného, není známo.

KK	2597	Rohozec okr: Brno-venkov	
rozměry	55/45/20-30		
materiál	pískovec až slepenec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, nahoře poškozený a stranově navětralý	
poznámka			

Umístění: Uprostřed lesního komplexu (dnes výrazně odlesněného z důvodu kůrovcové kalamity) cca 1.5km severozápadně od kostela v Rohozci, nedaleko lesní cesty. V současnosti na holé mýtině.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Rohozec.html

Památkový katalog: ---

Popis: Masivní pískovcový hranol opracovaný na lícové straně (rub a boky hruběji vytvarované), shora částečně poškozený, boční strany zvětralé. Je na něm negativní reliéf latinského kříže s rameny zahlubněnými až k okrajům kamene.

Historie: Prezentován PhDr Evou Nečasovou v rámci výročního setkání Společnosti pro výzkum kamenných křížů v Aši, v září 2014. Poprvé zmíněn ve Sborníku Muzea Blansko v r. 2011, str. 111 až 113: článek J. Odehnala Smírčí kameny v Bukovici a Rohozci.

Obrázky: foto: Pavla Smejkalová © 2021

M	2165	Řikonín okr: Brno-venkov	
rozměry	55/30/20		
materiál	porfyrický syenit (tzv. durbachit)		
Přístupnost /stav	přístupný	poškozený	
poznámka	Nejde o křížový kámen smírčího typu, ale mezník soukromého lesa, zároveň i katastru a bývalého panství.		

Umístění: V lese nad horní hranou příkrého údolního svahu nad Balákovým mlýnem, při levé straně lesní cesty ke Kuřimské Nové Vsi.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Rikonin.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Navětralý kámen z místně se vyskytující vyvřelé horniny durbachitu s malým křížkem a vyrytým letopočtem, jehož interpretace je značně nejistá. V centrální evidenci je uvedena verze 1795 (PhDr. E. Nečasová, Blansko), třetí a čtvrtá číslovka však rozhodně připouští další možnosti (1783, 1785, 1723...?). Pravý horní roh kamene je uražený, údajně na něm býval negativní reliéf mlýnského kola.

Podle (nepříliš rozšířené, nicméně jediné dohledatelné) legendy se na místě kamene pohádali dva majitelé sousedních pozemků. Hádku skončila bitkou za niž posléze oba zúčastnění zaplatili smrtí. Není známo zda si způsobili zranění navzájem nebo v zápalu rvačky spadli z nedalekého skalnatého svahu nad údolím Libochůvky...

S největší pravděpodobností však kámen nebyl osazen jako smírčí na místě tragédie, ale jako hraniční mezník, oddělující rozsáhlý soukromý les níže ve svahu údolí od pozemků na mírnější náhorní plošině k Nové Vsi. Zároveň šlo o hranici katastrálního území Řikonín/Kuřimská Nová Ves, která byla i rozhraním dvou historických panství (klášterního tišnovského a panství Kuřim). Kámen stojí v lomu hraniční linie při okraji staré lesní cesty. Letopočet je pravděpodobně rokem jeho osazení nebo trigonometrického zaměření. Navíc zhruba 30m od něj po hraniční linii směrem k severu je na drobném skalním výchozu další podobný reliéf s křížkem a letopočtem v zapuštěném obdélníkovém rámu. Až na poslední číslici, která je zcela nečitelná, se letopočet zřejmě shoduje s datem na kameni č.2165.

Dalším argumentem je zmíněný reliéf mlýnského kola. Celý lesní pozemek od hrany svahu dolů (a tedy od hraniční linie kameny vymezené) až k říčce Libochůvce byl a dosud je v majetku Balákova mlýna, a to v úseku od Kutin až k Chytálkám. Rod místních svobodných mlynářů byl významným pozemkovým držitelem a jeho potomci jím jsou dodnes. Vyznačit na hraniční kámen - právě ten, kolem kterého vedla důležitá přístupová cesta od Nové Vsi - mlýnské kolo, je zcela logické.

Toto vše ovšem nepopírá možnost, že zde mohlo dojít k majetkovému sporu právě o tyto hranice. Zda se k této teoreticky možné události vztahuje i letopočet na kameni, je však již otázka v rovině pouhé spekulace.

Poznámka k materiálu: místní durbachit je naprosto nevhodný pro kamenické práce. Snadno na vzduchu zvětrává, drolí se a díky nerovnoměrné velikosti zrn je obtížné přesnější opracování. Je vhodný tak maximálně pro hraniční sádky.

Historie: Jako první zřejmě kámen uvedla do literatury PhDr. Eva Nečasová po roce 1990.

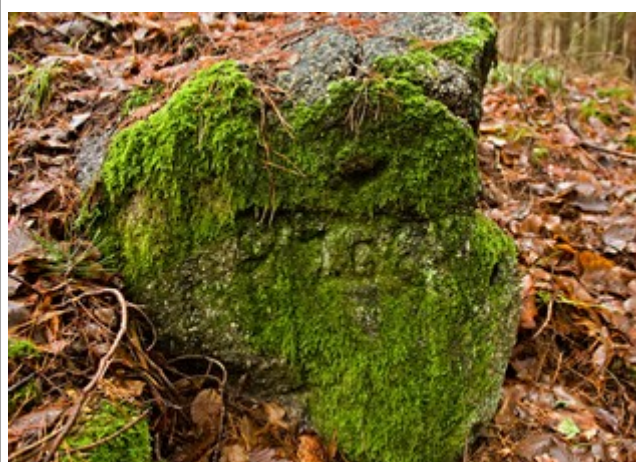
prosinec 2020

leden 2021

detail letopočtu, pokus o zvýraznění graf. prahováním

nedaleký hraniční znak na výchozu skalky

KK	2670	Sentice okr: Brno-venkov	
rozměry	72/31/17+1.5		
materiál	pískovec, tzv drásovský		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, ulomený horní roh	
poznámka	Evidován od října 2021 Pravděpodobně novodobý.		

Umístění: Stojí vedle chaty u staré neužívané cesty okrajem lesa směrem od Hradčan k chatové osadě na levém břehu Svatky naproti Herolticím.

Popis: Pískovcový křížový kámen hranolovitého tvaru s latinským křížem v pozitivním reliéfu na lícové straně. Pod levým břevnem je v negativním reliéfu obrys nástroje, snad kamenického sekáče – špičáku (jednoruční typ). Struktura povrchu reliéfu kříže je členitá po opracování špičákem. V pravé horní části je kámen poškozen, část je uražena. Povrch lomu se zdá být mladší než povrch kamene, zřejmě vznikl později než výrobek samotný.

Kámen je pokryt organickým materiálem- sinicemi nebo řasou, nikoli však v takové vrstvě jakou by se vzhledem k silnému zastínění a vlhku dalo předpokládat.

Rozměry: nadzemní výška 70cm, šířka 31cm, síla 17cm+ 1.5cm vystouplý reliéf kříže. Ramena kříže délka 9cm (levé), 7cm (pravé, část odlomena poškozením kamene), šířka reliéfu 8cm. Horní svislé břevno délky 25cm, spodní (po zem) 30cm. Výška reliéfu 1.5cm. Zakončení trámců nelícuje s okraji kamene, je cca 2cm před nimi.

POZNÁMKA: kámen je velmi podobný popisu pohřešovaného kamene číslo evid. 1718 z Drásova (vzdáleného cca 4km odtud). Bohužel neodpovídá rozměrově, alespoň dle parametrů uvedených v pramenech (A.Franz, 1893) rozdíl v šířce činí cca 15cm a v tloušťce asi 6-7cm – za předpokladu, že tehdy uvedené rozměry odpovídaly skutečnosti.

Obrázky: *damilphoto* © 2021

P	---	Strhaře okr: Brno-venkov	
rozměry	70/55/15		
materiál	rula (místní typ, tzv bítešská rula)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka			

Umístění: Při okraji lesa pod svahemse zříceninou hradu Osiky, v sousedství louky pod hrází rybníka.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Strhare.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje: www.lesy.cz/casopis-clanek/historie-sla-proti-proudu-besenku-aneb-co-od-silnice-neuvidite/

Popis: Rulový kámen s nesouměrnou sedlovou stříškou. Na líci je rytina korunky (cípy diadému mají devět perel, jde tedy zřejmě o korunku hraběcí), pod ní písmena **J** a **O** a malý křížek. Další vyryté linie a tvary nelze jednoznačně interpretovat, může jít o dekoraci nebo nějaký konkrétní symbolický význam. Zcela dole je vytesán letopočet, zřejmě **1887**.

Původ je nejasný, Pravděpodobně půjde o kámen s významem pamětním, popřípadě mohlo jít o vyznačení panské cesty (v takovém případě by byl kámen samozřejmě přemístěn odjinud) nebo o mezník.

Dost pravděpodobné může být vysvětlení nabídnuté v článku revírníka ing J. Brejchy z polesí Černá Hora, publikované v internetovém časopise na webu lesy.cz (viz odkaz).

*<citace> ...na kameni je letopočet 1887 a v horní části zobrazena korunka. Místní pověst praví, že zde hrabě Serényi z lomnického zámku pohřbíval své oblíbené koně; proto se místu říká Koňský hřbitov...Ve skutečnosti zde však byly tyto kameny osazovány u příležitosti významných rodinných událostí (svatby, křty atp.). Přilehlá louka sloužila jako korzo, jezdilo se tu na koních, společnost se zde bavila pod širým nebem...Pamětníci hovoří o **sedmi kamenných deskách**. V roce 1990 zde byly už jen tři...“ </konec citace>*

Pokud by tato informace byla správná, mohly by se alespoň některé ze zbývajících kamenů nacházet v okolí někde pod zemí nebo v podrostech.

Historie: ---

Obrázky: na další straně, foto: Pavel Valenta

KK	1481	Štěpánovice okr: Brno-venkov	
rozměry	95/55/18		
materiál	krystalický vápenec (mramor)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý; poškození je dávného data	
poznámka	Památkově chráněno Katalog.číslo: 1000125282 rejst. č. ÚSKP 14867/7-1010		

Umístění: V lese v příkrém svahu těsně nad silnicí mezi Starými a Novými Štěpánovicemi.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Stepanovice.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-2343579>

Evidenční list kulturní památky (původní): https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=907692

Popis: Plochá, mírně nesouměrná deska s odlomeným pravým horním rohem (teoreticky i s levým, pokud nebyl kámen původně „do stříšky“) a pozitivním reliéfem latinského kříže vyrůstajícího z Golgoty (rozšiřující se spodní konec stvolu kříže).

Podle legendy na tomto místě kdysi vlk usmrtil mladou dívku.

Historie: První známé publikování pochází z pera A.Franze (1893, 1894), který jej kreslí pod evid.číslem 21: „...an einer steilen Lehne vor dem Walde des Kamena-Berges an der strasse zwischen Stepanowitz und Borac.“ (...na strmém svahu pod lesem kopce Kamenná u silnice mezi Štěpánovicemi a Boračí.). Dále označuje materiál jako *mramor* a v poznámce píše, že je *silně předkloněn*.

Obrázky:

KK	1482	Štěpánovice okr: Brno-venkov		
rozměry	73/63/16			
materiál	krystalický vápenec (mramor)			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý		
poznámka	Památkově chráněno Katalog.číslo: 1000141915 rejst. č. ÚSKP: 30468/7-1011			

Umístění: Stojí u křížení tří lesních cest ve svažitém terénu příkrého kopce nad obcí

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Stepanovice.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-882043>

Evidenční list kulturní památky (původní): https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=907678

Popis: Mírně lichoběžníkovitý mramorový kámen (směrem dolů se rozšiřuje) s vystouplým reliéfem rovnoramenného kříže ze zahlobeného kruhu. Tvar reliéfu není v regionu úplně obvyklý, nejbližším typem se zdá být tzv náhrobní kříž (např. v Drásově). Vidět v takovém kameni keltské vlivy je pravděpodobně nesprávné.

Podle místní legendy zde zdivočelý býk zabil řezníka, vedoucího jej na porážku (zřejmě další z mnoha dodatečných pověstí vzniklých v době, kdy už lidé skutečně neznali pravý původ – nicméně nic jiného k dispozici nemáme).

Historie: Alois Franz zřejmě tento kámen neznal, jako nejbližší publikoval druhý ze Štěpánovických kamenů (nad silnici, ev.č. 1482) a kámen u Zahrady č. 1353 – dnes ztracený.

Obrázky: *Luboš Korbář © 2020 (vlevo) a damilphoto © 2015 (vpravo)*

KK	1484	Tišnov okr: Brno-venkov	
rozměry	112/74/18		
materiál	zřejmě pískovec (pův.def. žula)		
Přístupnost /stav	přístupný	poškozený, navětralý	
poznámka	Památkově chráněno, katalogové číslo: 1000133726, rejst. č. ÚSKP 22755/7-1044.		Foto Luboš Korbář © 2019

Umístění: Stojí u silnice z Tišnova k Lomničce, několik desítek metrů za poslední zástavbou po levé straně.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tisnov.html

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=908801

Poznámka k památkové ochraně: Evidenční list památky z roku 1965 kámen definuje jako „hraniční kámen stojící na hranicích města Tišnova“, v databázi ÚSKP dodnes veden v kategorii hraniční kámen.

Popis: Zaoblený, plochý kámen, nesouměrný (pravá strana zřejmě odlomená na okraji). Na líci je reliéf latinského kříže, pod levým ramenem rytina meče (spíše však možná půjde o lovecký tesák nebo dlouhou dýku, záštita je – zdá se - zešikmena).

Jeho původ není jednoznačně znám, existuje několik verzí v závislosti na tom, ke kterému historickému skutku se jeho osazení mohlo vztahovat. Pravděpodobné rozmezí vzniku je snad mezi roky 1546 – 1620.

1) Mohlo by se jednat o náhrobní kámen neznámého rytíře z tzv. války šmalklandské (1546-47), kdy různé menší jednotky vojsk křižovaly i zdejším krajem. Samotný hrob (pokud by se vskutku jednalo o tento případ) podle Bohuše Sedláka (viz níže) může být někde uprostřed polí, náhrobní kámen byl později snad přemístěn do místa, kde byl nakonec vykopán (viz odstavec Historie).
2) Obvykle uváděná, ale asi nejméně pravděpodobná verze se vztahuje k roku 1620. Tehdy na Moravě operovala polská žoldnéřská jednotka plukovníka Lisowského (sestávala z omilostněných zločinců, zběhlých kozáků, Tatarů atd. a proslula bezohledným drancováním). V té době tišnovský měšťan a hospodský Cupák sešikoval tlupu záškodníků, kteří „Lisovčikům“ způsobili několik ztrát. Tak na Štědrý den 1620 byli údajně dva z rejtářů zabití právě cestou z Lomničky k Tišnovu. Odveta byla strašná, Tišnov byl vydrancován a tehdejší primátor Jiřík Mydlář za to zaplatil vlastním životem (k jeho smrti ze zřejmě vztahuje další z tišnovských kamenů, umístěný na radnici). Zda byl v místě zabití obou vojáků postaven kámen není vůbec jisté, nicméně v legendách tato varianta existuje.

3) Třetí z možností uvádí na základě článku L.Vaška (Sborník muzea v Blansku, 2000) Miloš Sysel v jedné z kapitol webových „Tišnovin“ (www.tisnoviny.cz). Jde o to, že v tišnovské městské knize je k roku 1556 zaznamenána smírčí smlouva, dle které jistý Vávra Mlynář z Lomničky zabil svého souseda Říhu Vašatku. Ve smlouvě se výslovně uvádí povinnost postavit kámen: „...do šesti neděl na tom místě, kde nebožtík Říha zabit, jest postaviti má...“. Autor Tišnovin nicméně uvádí, že se zápis stejně tak může vztahovat k dnes pohřešovanému kameni č.1299 z Kukýrny nebo k jinému kameni. Umístění by ovšem zřejmě odpovídalo, navíc by to byl jeden z mála případů, kdy k existujícímu kameni existuje i příslušná smírčí smlouva...

Historie: Jako první kámen objevil a publikoval Bohuš Sedlák (1879-1957) v knize V závětrí Květnice (reedici jeho črt z Tišnovska vydalo nakladatelství Sursum roku 2000): „...*místní sedláci při vybírání kamení z polí kladli kameny na místo, pod nímž prý měla být zakopána náhrobní deska.*“ Sedlák ji odkopal, popsal a zveřejnil ve své knize, včetně dvou prvních variant legendy (tedy hrob rytíře nebo řádění Lisovčků).

Zdroje (krom vypsáných v úvodním textu):

<https://www.tisnoviny.cz/obsah/kammene-krize-krizove-kameny-i>

<https://www.svcinspiro.cz/wp-content/uploads/2021/04/TAJEMSTVI-TISNOVA-kniha-1.pdf>

Obrázky: foto Kateřina Boušková © 2021

KK	1485	Tišnov okr: Brno-venkov	
rozměry	88/60/15		
materiál	zřejmě pískovec (pův.def. žula)		
Přístupnost /stav	nepřístupný, viditelný	relativně dobrý	
poznámka			

Umístění: Usazený u zdi budovy soukromé firmy SPARK na ulici Klášterní, je viditelný přes plot z těže ulice. Jeho dřívější umístění bylo v nedaleké kamenné ohradní zdi, jejíž byl součástí.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tisnov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Obdélníková stéla s reliéfem tlapatého kříže na klínovitě rozštěpeném stvolu. V dolní části mezi rozštěpem stvolu je pozitivním reliéfem naznačen ležící předmět, snad ležící kříž nebo náznak prostoru.

Podle textu na pamětní desce umístěné v budově tišnovské radnice zde měl být v prosinci roku 1620 zabit tehdejší primátor Tišnova Jiřík Mydlář, který se snažil polským žoldnérům („Lisovčákům“) bránit v drancování města. Zřejmě šlo o odvetnou akci za zabití dvou příslušníků pluku na Štědrý den téhož roku, ke kterému mělo dojít mezi Tišnovem a Lomničkou (jedna z legend kolem jiného tišnovského křížového kamene – evid.č. 1484 – se vztahuje právě k této příhodě; viz text k příslušnému kameni 1484). Existuje i druhá verze, popsaná na fresce radniční fasády, v níž byl zabit během vítání přijíždějícího žoldnérského vojska.

Zdroje (krom vypsání v úvodním textu):

<https://www.tisnoviny.cz/obsah/kamenne-krize-krizove-kameny-i>

<https://www.svcinspiro.cz/wp-content/uploads/2021/04/TAJEMSTVI-TISNOVA-kniha-1.pdf>

Obrázky: foto Luboš Korbář © 2019 (vlevo), archiv databáze v Aši (vpravo, původní umístění kamene)

Pokus o zvýraznění reliéfu (dynam. práh)

KK	2166	Tišnov okr: Brno-venkov	 <p>Foto: z databáze www.smircikrize.euweb.cz</p>
rozměry	92/47/?		
materiál	pískovec (pravděpodob.)		
Přístupnost /stav	nepřístupný	???	
poznámka	POHŘEŠOVÁN		

Umístění: Stával zapuštěný zadní částí do zdi v interiéru zadní místnosti bývalé hospody „Na Rybárně“, dnes po přestavbě restaurace „Sklep“. Od roku 2016 je pohřešován, zřejmě po zmíněné rekonstrukci je skryt pod omítkou.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tisnov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Vysoká plochá deska s negativním, úzkým reliéfem tlapatého kříže latinského typu (s dlouhým stvolem).

Historie: ---

Zdroje (krom vypsanych v úvodním textu):

<https://www.tisnoviny.cz/obsah/kammene-krize-krizove-kameny-i>

<https://www.svcinspiro.cz/wp-content/uploads/2021/04/TAJEMSTVI-TISNOVA-kniha-1.pdf>

Obrázky: ---

KK	2612	Újezd u Tišnova okr: Brno-venkov	
rozměry	95/52/12		
materiál	krystalický vápenec (mramor, tzv. nedvědický)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, po renovaci	
poznámka	Není památkově chráněn, v registru NPÚ nicméně je evidován. katalog.č.: 1999993692		

Umístění: V současnosti stojí před zdí hospodářského křídla domu č.p.16 ve směru do silnice. Jeho dřívější stanoviště bylo za domem z opačné strany pozemku.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Ujezd_u_Tisnova.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-16011301>

Jiné zdroje: - PhDr Tomáš Šimek/ Dějiny Újezda u Tišnova, Sursum, 2010 (kniha), str. 281

- Tišnoviny.cz: <https://www.tisnoviny.cz/obsah/kamenne-krize-krizove-kameny-iv>

Popis: Štíhlá stéla z nedvědického „mramoru“ s reliéfem latinského kříže (šířka ramen a stvolu 10cm) a velmi precizně vypracovaným mečem středověkého typu, stojícím pod levým ramenem kříže ostřím k zemi. Provedení ukazuje na kvalitní kamenickou hut', v žádném případě nejde o amatérskou práci. Kámen vykazuje strukturu střídání šikmo uložených světlejších a tmavších vrstev, které se ve výbrusu lícní strany pěkně vyjímají diagonálními pásy, protínajícími meč i stvol kříže; uprostřed je v šířce tmavého pruhu vystouplý reliéf kříže ubrán až do roviny plochy (v původním zvětralém stavu měl autor „Dějiny Újezda“ zato, že jde o další reliéf meče, tentokrát napříč. Po renovaci je ovšem pravý stav věci vidět naprosto zřetelně). Důvod vybrání není jasný, možná zvětřejší místo v poloze tmavé vrstvy, možná symbolický záměr (...?). Zadní strana hruběji opracovaná, horní část nese stopy po mechanickém poškození a odlomení levé okrajové svrchní části.

Kámen původně stál poblíž historické cesty stoupající od obce k šlechtickému hrádku (a to za domem č.p. 29 - nicméně na parcele příslušející ke statku č.p. 16), jehož archeologicky prozkoumané pozůstatky se nachází na hřebeni nad severozápadním okrajem zástavby vsi. V současnosti je po renovaci umístěn v průčelí hospodářského křídla č.p.16 směrem k průjezdní silnici.

Historie: Jako první uvedl kámen do publikací historik PhDr Tomáš Šimek v knize „Dějiny Újezda u Tišnova“ (vyd.nakl. Sursum v Tišnově) roku 2010. Objevil ho v rámci přípravných studií k zamýšlené knize. Navíc rozpoznal souvislost postavení kamene s bývalou přístupovou cestou od hospodářského dvorce (dnešní č.p. 16) k hrádku nad vsí. V 15.století je tzv „Hrádek“ popisován již jako pustý, je tedy dost pravděpodobné, že vznik kamene lze hledat ještě v pozdním středověku. Svým vlastním bádáním navázal na informaci M. Sysel z Tišnova (viz odkaz Tišnoviny.cz), roku 2016 pak oznámil nález muzeu v Aši, kde byl kámen zaregistrován pod číslem 2612.

Obrázky: foto Pavla Smejkalová © 2018, 2021

Původní stav na původním místě

Současný stav po renovaci a přemístění